

Declaració de les X Jornades del Projecte Educatiu
de Ciutat de Barcelona

DEMOCRÀCIA, EDUCACIÓ I PARTICIPACIÓ CIUTADANA

PRESENTACIÓ

A les X Jornades del Projecte Educatiu de Ciutat de Barcelona (PECB) la xarxa educativa de la ciutat ha debatut i fet propostes sobre democràcia i participació ciutadana. Perquè assumeix que els valors democràtics són la base de la convivència, com recull el cinquè objectiu de la Declaració de 2007 del PECB «El compromís ciutadà per una educació al servei de la cohesió social». La celebració, l'any 2009, del cinquantè aniversari de la Declaració Universal dels Drets dels Infants i del vintè aniversari de la Convenció dels Drets dels Infants, juntament amb la recent celebració del seixantè aniversari de la Declaració Universal dels Drets Humans, van ser els motius per debatre com es concretava i quina presència tenien els valors democràtics en tots els àmbits educatius.

Des de l'educació sovint hem emprat els conceptes democràcia, participació i ciutadania amb un sentit restringit, sense arribar a explorar totes les seves potencialitats. Assegurar el caràcter autènticament democràtic de l'educació és un repte que la nostra societat ha de revisar de manera constant.

La democràcia és una construcció humana que hem de fer evolucionar i adequar-la a les circumstàncies de cada moment, si volem evitar un cert esgotament, una desafecció o un desinterès d'una part de la ciutadania, com ha passat en altres èpoques i passa avui en alguns sectors socials. Aquesta constatació també la podem aplicar a altres àmbits de la vida social i associativa, i especialment als òrgans formals de representació i direcció d'entitats i institucions educatives, que sovint no acaben de despertar l'interès d'una bona part de la comunitat educativa. Convé que insistim que la democràcia, per mitjà de la implicació de tothom, amb coresponsabilitat, diàleg, compromís i confiança recíproca, és el recurs per trobar solucions als reptes que ens plantegem dia a dia en la nostra societat.

La democràcia es fonamenta en el dret i el deure de la ciutadania a participar i deliberar públicament, i el repte de l'educació democràtica és formar ciutadanes i ciutadans amb criteri, que siguin conscients tant dels avantatges i beneficis de la convivència democràtica com també dels seus límits i restriccions, i que plantegin opcions i alternatives al sistema per millorar les condicions de vida personals i col·lectives. Des de l'educació, en tots els seus àmbits, nivells i escenaris, hem de facilitar la posada en pràctica d'iniciatives per viure i experimentar la participació i la presa de decisions de manera lliure i responsable. Les educadores i els educadors, les famílies, les administracions i tots els agents educatius hem de promoure processos participatius que incrementin la implicació de la ciutadania en la presa de decisions. Hem d'aconseguir que els centres i les entitats educatives i socioculturals siguin espais veritablement democràtics, i que vetllin per una organització més horitzontal en la presa de decisions i per un establiment clar dels límits –dels drets i dels deures– de la convivència democràtica.

El Projecte Educatiu de Ciutat de Barcelona

Barcelona compta amb un PEC que funciona com un projecte estratègic d'educació basat en la participació ciutadana, la planificació estratègica i la coresponsabilitat social en l'educació des de diferents espais i escenaris.

El PECB afavoreix la relació i el treball conjunt entre agents educatius de diferents escales (institucions i entitats, serveis, centres educatius, agrupacions veïnals...) i procedències territorials,

propicia la complicitat i la coresponsabilitat en benefici d'una ciutadania dialogant, participativa i responsable. El projecte expressa la vocació de Barcelona com a ciutat educadora, una ciutat que és agent i context educatiu alhora.

El PECB, que va néixer l'any 1999, desenvolupa actualment el Pla d'acció 2008-2011, els objectius prioritaris del qual són: l'escola no està sola educant; volem construir la xarxa educativa de la ciutat; l'educació dels infants i dels joves és una responsabilitat compartida; Barcelona és i vol ser en el futur un gresol cultural; i els valors democràtics són la base de la convivència

Les Jornades anuals del PECB

Entre les diverses accions que porta a terme el PECB hi ha la celebració anual d'unes jornades que cada any se centren en un tema concret. El 30 de novembre i l'1 de desembre de 2009 es van celebrar les X Jornades del PECB «Democràcia, Educació i Participació Ciutadana». La comunitat educativa compromesa amb el PECB va participar activament en la definició del programa de les jornades i va crear un gran espai de debat i reflexió al voltant d'un document base sobre el tema que ens ha portat a aquesta declaració col·lectiva i participada.

Per a l'elaboració del document base per a la Declaració es va crear un comitè Científic i un Comitè Tècnic que, per encàrrec del Consell Directiu del PECB, van ser els responsables de l'elaboració del document que es va obrir al debat ciutadà.

La Declaració «Democràcia, Educació i Participació Ciutadana»

Aquesta Declaració és el resultat d'un debat ciutadà que es va iniciar el 21 d'octubre de 2009 amb l'aprovació d'un document base per part del Consell Directiu del PECB. El document es va presentar a la consideració de la ciutadania i dels centres i les entitats educatives i socioculturals de la ciutat. S'hi van fer aportacions a les reunions obertes dels fòrums del Pla d'acció 2008-2011 de l'11 de novembre, i s'hi van recollir els suggeriments fets a través d'un blog. Aquesta Declaració inclou les aportacions fetes sobre els principis i incorpora, també, exemples d'accions i de pràctiques de referència vinculats a cada principi que es van expressar a les X Jornades (pàg. 5 a 17), en les quals van participar prop de 450 persones en representació d'una gran diversitat d'institucions, serveis i entitats de la ciutat. El document ha estat ratificat pel Consell Directiu del PECB el 17 de febrer de 2010, i ja forma part del patrimoni de política educativa de la ciutat. Perquè aspirem, treballant-hi, «a fer de Barcelona un mirall de participació i de democràcia. Una ciutat plural i oberta per aprendre i exercir els drets i els deures d'una ciutadania que viu en les diferències i lluita contra les desigualtats».

Montserrat Ballarín

Regidora d'Educació
Ajuntament de Barcelona

Abril de 2010

Declaració de les X Jornades del Projecte Educatiu de Ciutat de Barcelona

DEMOCRÀCIA, EDUCACIÓ I PARTICIPACIÓ CIUTADANA

Aquesta Declaració és el resultat d'un debat ciutadà que es va iniciar el 21 d'octubre de 2009 amb l'aprovació d'un document base per part del Consell Directiu del Projecte Educatiu de Ciutat de Barcelona (PECB). El document es va presentar a la consideració de la ciutadania i dels centres i les entitats educatives i socio-culturals de la ciutat. S'hi van fer aportacions a les reunions obertes dels fòrums del Pla d'acció 2008-2011 de l'11 de novembre, i s'hi van recollir els suggeriments fets a través d'un bloc. Aquesta Declaració inclou les aportacions fetes sobre els principis i incorpora, també, exemples d'accions i de pràctiques de referència vinculats a cada principi que es van expressar a les X Jornades (pàg. 5 a 17), en les quals van participar prop de 450 persones en representació d'una gran diversitat d'institucions, serveis i entitats de la ciutat. El document ha estat ratificat pel Consell Directiu del PECB el 17 de febrer de 2010.

Els valors democràtics són la base de la convivència. Aquest és el cinquè objectiu de la Declaració «El compromís ciutadà per una educació al servei de la cohesió social» (2007), del Projecte Educatiu de Ciutat de Barcelona (PECB), que vol fer de la ciutat un escenari d'exercici i construcció de ciutadania. Així mateix, la celebració enguany del cinquantè aniversari de la Declaració Universal dels Drets dels Infants, del vintè aniversari de la Convenció dels Drets dels Infants, i del seixantè aniversari de la Declaració Universal dels Drets Humans convida a debatre la realitat i la presència dels valors democràtics en la nostra societat i especialment en l'educació.

La democràcia, per mitjà de la implicació de tothom, amb coresponsabilitat, diàleg, compromís i confiança recíproca, ens permet viure plegats des de les diversitats; acollir les diferències i combatre les injustícies; trobar solucions als reptes que ens plantejem dia a dia en una societat complexa, plural i oberta, amb sensibilitat i respecte per les minories i escoltant a tothom.

En aquest sentit, per superar un cert esgotament, desafecció o desinterès envers les pràctiques democràtiques, convé revisar-les i adequar-les a les circumstàncies que en cada moment ens plantejem. Això ho podem aplicar a la vida associativa, i també als òrgans formals de representació i direcció d'institucions i entitats educatives, que sovint no acaben d'abordar temes ni prendre decisions realment rellevants i, per tant, no desperten l'interès d'una bona part de la comunitat educativa.

Les ciutadanes i ciutadans de Barcelona s'han significat pels seu compromís democràtic, expressat pel seu tarannà participatiu en un teixit social molt ric i variat. Aquesta implicació ha significat un aprenentatge i un exercici primordials dels valors democràtics, i és una garantia per al manteniment de la vida democràtica. La vertebració en xarxa de les entitats educatives i socio-culturals constitueix un capital social imprescindible en la consolidació de la vida democràtica de la ciutat de Barcelona.

Sabem que no hi ha democràcia sense ciutadans i ciutadanes amb una consciència crítica i una educació

de qualitat. En aquest sentit, els centres i les entitats educatives i socioculturals són un factor clau en l'enfortiment i la millora de la qualitat democràtica de la ciutadania; amb la seva activitat contribueixen decidivament a transformar les condicions de vida de les persones.

Convé fer servir profitosament tots els mecanismes a l'abast per reforçar la democràcia i la participació en els centres i les entitats educatives i socioculturals. El desplegament de la Llei d'educació de Catalunya ha de significar un gran pas endavant en aquest sentit. També és important assumir que l'educació per a la ciutadania és una dimensió clau en l'aprenentatge i l'exercici dels valors democràtics i la participació.

Així, assegurar el caràcter autènticament democràtic de l'educació és un repte que la nostra societat ha de revisar de manera constant i que aquesta Declaració vol subratllar. Per millorar i enfortir una educació democràtica, el Projecte Educatiu de Ciutat de Barcelona promou i assumeix els principis següents:

- La democràcia es fonamenta en el principi d'igual dignitat de totes les persones, amb independència de la seva condició i origen, i s'expressa en el dret i el deure dels ciutadans i ciutadanes a participar en la presa de decisions dels afers públics. El compromís, la transparència i la coherència són referents ètics que regeixen la vida democràtica dels centres i entitats educatives i socioculturals, i que obliguen les administracions públiques a actuar en el mateix sentit.
- L'educació democràtica s'orienta a formar ciutadans i ciutadanes conscients dels valors i beneficis de la convivència democràtica i també de les seves regles i condicionants, i amb capacitat de plantejar opcions i alternatives per millorar la vida personal i col·lectiva en el camí de la justícia social.
- Educar en valors democràtics i fomentar la participació és una responsabilitat compartida per tots els agents socials i comunitaris, i les institucions i administracions de la ciutat. Les escoles i els instituts, les famílies, les entitats de lleure i les associacions culturals, esportives i comunitàries,

ofereixen espais i oportunitats per aprendre i exercir aquests valors.

- La reflexió crítica i la presa de posició en temes d'interès social afavoreixen el clima democràtic necessari en un context de diversitat i de pluralisme, com el de la ciutat de Barcelona. Les competències democràtiques i participatives de la ciutadania són requisits perquè s'impliquin en temes socialment destacats de la vida quotidiana.
- Els processos d'elecció dels òrgans de direcció i representació en els centres i les entitats educatives i socioculturals, com també els mecanismes interns per promoure la participació, constitueixen pràctiques democràtiques de primer ordre. Els processos participatius i deliberatius són fonamentals per dotar de sentit una democràcia que volem directa i activa, i no només formal.
- Les administracions públiques de la ciutat tenen una responsabilitat destacada en el foment i l'enfortiment de la qualitat democràtica de Barcelona, amb la promoció de processos de deliberació democràtica en la governança dels assumptes públics. Les actuacions i iniciatives de les administracions i de les autoritats democràtiques repercuteixen en el grau de qualitat democràtica que percep la ciutadania.
- Els centres i les entitats educatives i socioculturals arrelades al territori protagonitzen pràctiques democràtiques de participació en la presa de decisions dels afers col·lectius. Aquestes pràctiques requereixen el suport i el reconeixement institucional de les administracions públiques i autoritats democràtiques de la ciutat.
- Les tecnologies de la comunicació ofereixen noves oportunitats per ampliar la democràcia. La contribució dels mitjans de comunicació en la consolidació d'una democràcia sòlida es materialitza per mitjà d'un compromís ètic, l'establiment de mecanismes d'autoregulació i la constitució d'espais d'interacció i diàleg amb la ciutadania sustentats en el debat públic.
- La participació de les ciutadanes i dels ciutadans de Barcelona en activitats socials, de lleure, esportives,

culturals i artístiques expressa un interès pels afers col·lectius i és un signe de ciutadania compromesa, base d'una ciutat democràtica. Des d'un coneixement informat i creatiu es contribueix a reforçar la cultura democràtica.

- La concreció i la posada en pràctica dels principis recollits en aquesta Declaració és una responsabilitat compartida per les persones i les entitats que la subscriuen. El seguiment i l'avaluació de l'aplicació d'aquests principis suposa també un repte de qualitat democràtica.

Aspirem a fer de Barcelona un mirall de participació i de democràcia. Una ciutat amb projectes individuals i col·lectius compatibles amb el caràcter democràtic dels ciutadans i ciutadanes de Barcelona. Una ciutat plural i oberta per aprendre i exercir els drets i els deures d'una ciutadania que viu en les diferències i lluita contra les desigualtats.

Amb aquesta Declaració renovem, avui, el nostre compromís amb una educació bastida sobre els valors democràtics i la participació.

Barcelona, 1 de desembre de 2009

EXEMPLES D'ACCIONS I PRÀCTIQUES DE REFERÈNCIA EN RELACIÓ AMB ELS PRINCIPIS DE LA DECLARACIÓ

Principi

La democràcia es fonamenta en el principi d'igual dignitat de totes les persones, amb independència de la seva condició i origen, i s'expressa en el dret i el deure dels ciutadans i ciutadanes a participar en la presa de decisions dels afers públics. El compromís, la transparència i la coherència són referents ètics que regeixen la vida democràtica dels centres i entitats educatives i socioculturals, i que obliguen les administracions públiques a actuar en el mateix sentit.

Accions

- Generar estructures organitzatives més participatives.
- Fomentar la transparència i la informació prèvies a la participació. Fomentar una major transparència dels partits polítics.
- Promoure la participació de tots els agents (docents, famílies, personal treballador, alumnat, etc.) i de l'Administració.
- Assumir un compromís amb un objectiu comú per part de tots els agents educatius.
- Donar a conèixer les necessitats per generar coresponsabilitat.
- Prendre consciència de la història.
- Ensenyar, per exemple mitjançant tallers, la impossibilitat de les solucions assembleàries (on tothom acabi satisfet) en grups nombrosos, i proposar la democràcia com a solució, una democràcia respectuosa.
- Ensenyar la democràcia vinculada a la presa de decisions.
- Generar campanyes informatives de difusió i comunicació a tots els espais per sensibilitzar sobre els drets i deures de la participació des dels mitjans de comunicació.
- Assegurar el caràcter inclusiu dels serveis públics,

amb els suports necessaris per a les persones amb diversitat funcional, per possibilitar-ne la utilització i permetre així la convivència entre tota la ciutadania.

- Lluitar per aconseguir el vot de les persones immigrades per tal d'assolir el principi d'igualtat de les persones.
- Generar més places per a educadors i educadores, més professionals en l'àmbit educatiu.

Pràctiques de referència

- Assemblees de classe.
- Consells de delegats.
- La mediació com a eina de resolució de conflictes.
- Crèdits optatius a la universitat per formar-se en la participació i el treball democràtic dins de les universitats.
- Experiències conegudes d'associacions cíviques en la gestió horitzontal de les decisions acordades.
- Comunitats d'aprenentatge.

Principi

L'educació democràtica s'orienta a formar ciutadans i ciutadanes conscients dels valors i beneficis de la convivència democràtica i també de les seves regles i condicionants, i amb capacitat de plantejar opcions i alternatives per millorar la vida personal i col·lectiva en el camí de la justícia social.

Accions

- Fer més consultes vinculants.
- Adoptar una nova visió dels reptes i afrontar-los amb tolerància.
- Incloure la diversitat d'opinions que no es corresponen amb el corrent majoritari.
- Promoure una educació igualitària per a tothom.
- Fer més visible l'activitat democràtica a les escoles.
- Engagar accions lligades a un nou concepte d'escola oberta.
- Ensenyar els valors democràtics, però també mostrar els defectes de pràctiques poc ajustades a un ideal democràtic.

- Fer prevaler un ensenyament de valors i no pas un ensenyament instructiu i amb sistemes.
- Fer participar l'alumnat a l'escola, i des de l'etapa bressol, per facilitar i afavorir el diàleg des de ben petits.
- Promoure els projectes d'Aprenentatge Servei per incidir en la cerca d'alternatives i millora de les condicions de vida dels ciutadans.
- Ampliar la formació del professorat per dotar-lo d'eines.

Pràctiques de referència

- Consultes populars (per exemple, la millora de la Diagonal) que no siguin simulacres.
- Referèndums.
- Audiències públiques.
- Consell d'Infants. Ple dels Infants.
- Agents cívics.
- Plans de desenvolupament comunitari.
- Accions tutorialis.
- Espais participatius que s'obren i es cultiven des de les escoles bressol.
- L'assignatura Educació per a la ciutadania.
- Resolució de conflictes a l'aula mitjançant la mediació.
- L'assemblea en diferents contextos (l'aula, la comunitat de veïns, etc.).
- Projectes d'Aprenentatge Servei.
- Indicadors d'impacte que permetin avaluar les accions educadores en valors.
- Treball amb les famílies. Activitat conjunta del centre educatiu amb la família per vincular l'educació dels nens i nenes amb la família.
- Formació pedagògica per als mestres.

Principi

Educar en valors democràtics i fomentar la participació és una responsabilitat compartida per tots els agents socials i comunitaris, i les institucions i administracions de la ciutat. Les escoles i els instituts, les famílies, les entitats de lleure i les associacions cul-

turals, esportives i comunitàries ofereixen espais i oportunitats per aprendre i exercir aquests valors.

Accions

- Donar suport per elaborar plans de participació a les entitats signatàries de la Declaració.
- Generar espais de relacions intergeneracionals.
- Fomentar la responsabilitat individual i la capacitat d'escollir.
- Analitzar i vetllar per la coherència de les accions quotidianes.
- Coordinar i relacionar els agents socials per tal de seguir un camí d'adquisició de valors universals.
- Fomentar el voluntariat.
- Ensenyar els valors humans, de solidaritat i justícia, etc., que amb el temps menen a ser democrata.
- Fomentar la participació a les escoles, les famílies i les associacions.
- Fer participar les AMPA per anivellar el gran desequilibri que hi ha entre la direcció i les persones que formen part de l'escola.

Pràctiques de referència

- Treball en xarxa.
- Les cooperatives de consum en l'àmbit associatiu.
- Els horts urbans: un treball intergeneracional.
- Assemblees de classe i delegats d'escola amb capacitat de prendre decisions. Assemblees d'escola.
- Projectes a l'aula i dinàmiques participatives i de compromís en el desenvolupament del curs.
- Les metodologies d'aprenentatge cooperatiu a l'aula.
- Cursos i tallers de formació per a pares i mares.
- Tallers per a famílies i nens (0-6 anys), i també per a altres entitats.
- Experiències d'Aprenentatge Servei.
- Els debats de famílies. Els qüestionaris en forma de debat familiar.
- Formació de famílies: experiències de formació de persones adultes amb relació a les escoles de primària.

Principi

La reflexió crítica i la presa de posició en temes d'interès social afavoreixen el clima democràtic necessari en un context de diversitat i de pluralisme com el de la ciutat de Barcelona. Les competències democràtiques i participatives de la ciutadania són requisits perquè s'impliqui en temes socialment destacats de la vida quotidiana.

Accions

- Considerar quan és preferible aprofundir en propostes que ja existeixen abans que fer-ne de noves.
- Fomentar el seguiment i l'adaptabilitat contínua de les estratègies per assolir el major grau d'efectivitat possible.
- Tractar certs valors democràtics, promoure la reflexió des de la infantesa.
- Transformar els valors democràtics en processos democràtics en la vida quotidiana.
- Fer que les accions d'exercici democràtic i participació siguin experiències de vida i no només simulacions.
- Vetllar perquè el procés per generar l'agenda educativa sigui democràtic en si mateix.
- Incrementar la confiança del professorat.
- Fomentar el currículum horitzontal (transversal o interdisciplinari).
- Difondre els principis i els valors vinculats amb la diversitat des dels centres educatius i altres institucions alternatives i complementàries per a la població infantil i juvenil.
- Treballar la diversitat.
- Incrementar el foment de la multiculturalitat a les aules i als centres d'inserció ocupacional, entre altres institucions.
- Incloure els projectes democràtics que preveuen actualment les biblioteques públiques dins els programes educatius de les escoles i els instituts.
- Promoure la participació de tots els àmbits i nivells de l'educació als fòrums del Pla d'acció del PECB.
- Situar el barri com a font educativa.

Pràctiques de referència

- Foment de l'associacionisme.
- Activitats de sensibilització sobre les problemàtiques actuals de manera accessible i entenedora per al conjunt de la ciutadania.
- Consultes ciutadanes com a millor mètode per construir en democràcia.
- Formació per a la ciutadania: més activitats i xerrades des dels centres cívics, escoles, etc.
- Centre Cívic Drassanes: el projecte amb famílies nouvingudes.
- Classes de català i civisme per a nouvinguts.
- Comunitats d'infants.
- Consells d'infants dels ajuntaments.
- Consell de la Joventut.
- Punts joves en tots els instituts.
- L'agenda escolar i projectes relacionats amb la presa de decisions que permeten opinar i participar sobre espais, metodologies i pràctiques des de tots els nivells educatius, des de l'escola bressol fins a l'educació especial.
- El grup Etiko.
- Assemblea d'aula.
- Pràctiques d'Aprenentatge Servei.
- Formació de l'alumnat i el professorat en competències democràtiques i participatives des de l'escola bressol.
- Escoles interculturals i inclusives.
- Metodologia d'apropament a la vivència dels valors democràtics.

Principi

Els processos d'elecció dels òrgans de direcció i representació en els centres i les entitats educatives i socioculturals, com també els mecanismes interns per promoure la participació, constitueixen pràctiques democràtiques de primer ordre. Els processos participatius i deliberatius són fonamentals per dotar de sentit una democràcia que volem directa i activa, i no tan sols formal.

Accions

- Donar validesa als òrgans de participació a partir d'una reflexió prèvia sobre la seva adaptació i utilitat des del punt de vista estructural.
- Concedir el temps adequat de manera que es faciliti la participació.
- Informar millor dels contextos com a fase prèvia a qualsevol procés de participació. Obrir punts d'informació per saber en què consisteix la participació ciutadana.
- Crear espais amb multiserveis que afavoreixin la interacció i la participació entre les persones.
- Reforçar les campanyes per motivar i capacitar els joves en tasques de representació i fer un balanç operatiu de la seva tasca.
- Fomentar la participació dels joves mitjançant consultes populars sobre els seus interessos i necessitats. Escoltar i respectar les seves propostes.
- Evitar el paternalisme, perquè les necessitats són canviants a cada etapa de la vida.
- Dirigir els centres socials de la ciutat amb assemblees participatives de tota la població.
- Iniciar pràctiques democràtiques de segon ordre dins la quotidianitat de les aules per fomentar la implicació en pràctiques democràtiques de primer ordre. Incrementar la cultura democràtica pràctica.
- Proporcionar informació sobre l'accessibilitat a consells educatius i facilitar les dades existents sobre els requisits necessaris per formar-ne part com a estudiant, etc.
- Promoure una formació educativa de qualitat i accessible.

Pràctiques de referència

- Plans comunitaris (com el de Trinitat Nova) i les seves comissions de treball.
- Plaça de Fort Pienc.
- Participació en els grups de base, com les xarxes de proximitat o de barri.
- Les assemblees de joves, d'aturats, d'agrupacions, d'escoltes, etc., que actualment fan funcions de coordinació en moltes entitats.

- Els moviments associatius de lleure com a exemple d'activitat democràtica, perquè les decisions es prenen des de la base.

Principi

Les administracions públiques de la ciutat tenen una responsabilitat destacada en el foment i l'enfortiment de la qualitat democràtica de Barcelona, amb la promoció de processos de deliberació democràtica en la governança dels assumptes públics. Les actuacions i iniciatives de les administracions i de les autoritats democràtiques repercuteixen en el grau de qualitat democràtica que percep la ciutadania.

Accions

- Afavorir i visualitzar l'intercanvi d'experiències i bones pràctiques entre entitats.
- Acompanyar millor els processos de participació ja existents.
- Respectar les diferents realitats o nivells de participació sense excloure cap col·lectiu.
- Conferir un caràcter vinculant als processos de participació, tot exposant clarament els paràmetres d'aquesta participació.
- Difondre una imatge de democràcia des de l'Administració. Obrir un apartat via Internet on la gent pugui opinar sobre això.
- Formar pares i mares per aconseguir incorporar a la pràctica quotidiana i familiar estratègies democràtiques de creació d'opinió i participació en la presa de decisions.
- Promoure ja des de les escoles la participació democràtica per part dels alumnes i de tota la comunitat educativa en general, fent que tothom pugui intervenir en les eleccions d'importància.

Pràctiques de referència

- Democràcia participativa de Porto Alegre, amb reunions freqüents per debatre assumptes i donar més veu als ciutadans.
- La publicació periòdica i la difusió d'un catàleg amb

les experiències de les diferents entitats o actors socials, educatius, culturals, etc.

- Accions diverses per a la recollida selectiva.
- El projecte de participació ciutadana sobre la reforma de la Diagonal.
- Assistència als plenaries de l'Ajuntament com a manera de donar presència a la participació ciutadana.
- Audiències públiques en l'àmbit educatiu.

Principi

Els centres i les entitats educatives i socioculturals arrelades al territori protagonitzen pràctiques democràtiques de participació en la presa de decisions dels afers col·lectius. Aquestes pràctiques requereixen el suport i el reconeixement institucional de les administracions públiques i autoritats democràtiques de la ciutat.

Accions

- Normalitzar els processos participatius per part de l'Ajuntament.
- Crear espais d'interacció i d'interrelació entre entitats.
- Potenciar i facilitar l'accés als espais de participació ja existents sense rigideses.
- Reconèixer les diverses formes de participació no reglades (espais de joves, col·lectius juvenils...).
- Fomentar que les veus de cada col·lectiu es puguin organitzar de manera autònoma i efectiva.
- Millorar la difusió de les tasques fetes i els resultats aconseguits.
- Dinamitzar la participació i la implicació en el territori de les associacions o entitats ja existents al barri i al districte.
- Afavorir una disponibilitat plena dels centres i les entitats per rebre propostes de la ciutadania.
- Facilitar i promoure instàncies d'informació accessible a tota la comunitat.
- Potenciar el treball en xarxa des de les necessitats i la realitat dels centres i entitats (fora dels programes).

- Incrementar el nombre dels processos de participació sobre el disseny i l'ús dels espais públics.
- Millorar la interrelació amb l'Administració i la participació amb retorn.
- Oferir propostes participatives reals, no simulades; per exemple, audiències públiques.
- Elaborar agendes de discussió als districtes per debatre actuacions als barris, a les escoles i als instituts.
- Poder exposar aquelles propostes que neixen a petita escala (centres).
- Obrir les escoles al territori, en especial en la recerca de solucions col·lectives.
- Aprofitar el públic captiu de les escoles per participar en polítiques públiques.
- Fomentar de manera sostinguda els projectes d'Aprenentatge Servei per part de l'Administració per incidir en la sostenibilitat de l'educació en valors a través d'aquests projectes.

Pràctiques de referència

- Seguiment i control de les indicacions des del Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya.
- Plans comunitaris.
- Plataformes per compartir projectes (crear una xarxa social i xarxes educatives).
- Consells de barri i consells educatius de districte.
- Plans educatius d'entorn.
- Coordinadora d'AMPA de Sants.
- Reconeixement de bones pràctiques als centres per part del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya.

Principi

Les tecnologies de la comunicació ofereixen noves oportunitats per ampliar la democràcia. La contribució dels mitjans de comunicació a la consolidació d'una democràcia sòlida es materialitza per mitjà d'un compromís ètic, l'establiment de mecanismes d'autoregulació i la constitució d'espais d'interacció i diàleg amb la ciutadania sustentats en el debat públic.

Accions

- Introduir mecanismes de participació reals en la gestió dels continguts dels mitjans tradicionals.
- Crear espais de debat entre la ciutadania.
- Elaborar un codi ètic dels mitjans que sigui consensuat i de compliment obligatori.
- Fer ús de tots els mitjans de socialització possibles que ofereix l'era de la informació.
- Potenciar els mitjans d'avui en dia que permetin intervenir i escollir (com Internet).
- Donar més prioritat a la qualitat i la varietat de la informació que a la quantitat, amb mitjans èticament independents.
- Promoure el tractament objectiu i rigorós de la informació, evitant la frivolitat i la manipulació.
- Limitar i controlar la publicitat i repensar els valors que transmet.
- Adoptar una actitud combativa quan es viola un dret bàsic. Desvalorar el que no té un relleu real.
- Promoure i donar suport a les ràdios locals.
- Adoptar un programa per fomentar l'esperit crític.
- Viure processos de comunicació des de petits per anar agafant experiència sobre com informem i què diem.
- Formar per saber triar, tenir les eines per saber ser crític.

Pràctiques de referència

- Fòrums de barri per guanyar extensió i pràctica territorial.
- Espais multi-interdisciplinaris que vetllin pels continguts i les formes.
- Comissions de participació en què hi hagi representades diferents entitats per tal d'oferir una programació dels mitjans de comunicació més real o amb més interessos per a la comunitat.
- Participació dels mitjans de comunicació de barri (o districte) en els esdeveniments que s'hi organitzen.
- Ràdios i televisions interculturals.
- Recomanacions del Consell de l'Audiovisual de Catalunya.
- Programa *Asha*, de Televisió de Catalunya.

- Programa *Tot un món*, de Televisió de Catalunya.
- Programes de televisió local on es transmeten i s'expliquen pràctiques educatives; per exemple, *Cargol noticiari*, de Santa Eulàlia de Ronçana.
- Programa *Telemonegal* de Barcelona Televisió, on es fa una anàlisi crítica de la televisió.
- Programa *Pares, Mares i Fills*, de Canal Terrassa Vallès.
- Projecte PlayRec, promogut per Mitjans. Xarxa d'Educadors i Comunicadors
- Als centres educatius, diàlegs sobre temes col·lectius, debats i discussions seguint el model de les àgores gregues.
- Elaboració en escoles i instituts de petites «càpsules» informatives, creatives o d'opinió destinades als mitjans de comunicació.
- Taller de crítica: debats i posada en comú d'opinions, xerrades sobre la manera de treballar i d'informar de determinats mitjans de comunicació en casos d'especial repercussió per a la societat.
- *Digital storytelling* (relats digitals; produccions de deu minuts que impliquen la identitat de qui els elabora per a una audiència).
- Els fòrums d'Internet. Un exemple és el fòrum d'*Info K*, un programa que basa els butlletins informatius en les propostes que rep dels joves a través d'Internet.
- Potenciar els aspectes transversals de la cultura democràtica; per exemple, cultura, esports, art, etc.
- Reconèixer la importància de l'autogestió dels grups socials, les ètnies i els col·lectius per la seva singularitat.
- Crear espais de traspàs d'informació al conjunt de la comunitat.
- Treballar amb entitats esportives, lúdiques o d'altre tipus per crear accions específiques d'aproximació a la població nouvinguda i evitar que semblin *clubs* tancats.
- Apostar per millorar les activitats i els projectes dels centres cívics, ateneus, casals, etc.
- Facilitar l'accés de tothom a tot tipus d'activitats sense cap mena de discriminació.
- Garantir la informació adequada als diferents col·lectius.
- Facilitar propostes en què la participació sigui efectiva i tingui incidència.
- Facilitar la mobilitat dels infants per la ciutat (camins escolars, transport gratuït fins als 16 anys).
- Fomentar hàbits de mobilitat segura. Treballar la convivència entre els diferents usuaris de l'espai públic.
- Fomentar el treball en xarxa entre agents educatius i socials.
- Fomentar el coneixement d'aquesta democràcia entre els infants perquè creixin coneixent-la, volent participar-hi i practicant-la.
- Dur a terme accions per trencar la frontera entre el temps passat a l'escola i fora de l'escola.
- Incidir en la participació des de la base (centres educatius d'educació primària).
- Introduir assignatures optatives de caràcter artístic.
- Difondre una metodologia de l'aprenentatge que serveixi per fomentar i responsabilitzar en l'educació democràtica.
- Promoure una formació no exclouent de determinades classes socials i posar les activitats a l'abast de tothom.
- Fomentar el suport dels poders públics a totes aquelles iniciatives que respectin els principis democràtics.

Principi

La participació de les ciutadanes i dels ciutadans de Barcelona en activitats socials, de lleure, esportives, culturals i artístiques expressa un interès pels afers col·lectius i és un signe de ciutadania compromesa, base d'una ciutat democràtica. Des d'un coneixement informat i creatiu es contribueix a reforçar la cultura democràtica.

Accions

- Promoure activitats culturals, artístiques, esportives...; fomentar que l'individu s'expressi i pugui compartir-les. Potenciar la participació en aquestes activitats dels més petits des de la família i l'escola.

- Construir i enfortir un diàleg entre les institucions culturals i les educatives.

Pràctiques de referència

- Audiència pública.
- Les festes majors de barri que s'organitzen al districte de Sant Andreu.
- Xerrades de difusió.
- Camins escolars.
- Patis oberts.
- Aprenentatge Servei.
- Projecte «Patrimonia'm», del Museu d'Història de la Ciutat.
- Projecte «Temps de barri, temps educatiu compartit».
- Programa d'educació per a la mobilitat segura i sostenible de la Guàrdia Urbana de Barcelona (mobilitat i civisme).

Principi

La concreció i la posada en pràctica dels principis recollits en aquesta Declaració és una responsabilitat compartida per les persones i les entitats que la subscriuen. El seguiment i l'avaluació de l'aplicació d'aquests principis suposa també un repte de qualitat democràtica.

Accions

- Fer un seguiment de com els principis d'aquesta Declaració es desenvolupen (o es porten a terme) des del PECB i des dels projectes vinculats al Pla d'acció 2008-2011.
- Elaborar indicadors d'avaluació bàsics acordats en consens per la xarxa i adaptats posteriorment per a cada institució.
- Donar compte de l'estat de la qüestió a les properes Jornades.
- Crear un observatori de democràcia, educació i ciutadania que vetlli pels drets i deures en la participació.
- Generar sistemes d'avaluació intraxarxa per avaluar l'impacte de les temàtiques relacionades amb cada institució.

- Adoptar propostes de millora a partir dels resultats de l'avaluació.
- Comprometre's en l'aplicació de les propostes de millora.

Pràctiques de referència

- Seguiment dels projectes que es desenvolupen al territori per part del Consell Escolar.
- La Declaració com a instrument d'avaluació.
- Els codis deontològics.
- La signatura de compromisos.

Barcelona,

1 de desembre de 2009 – 17 de febrer de 2010

X Jornades del Projecte Educatiu de Ciutat

Més informació:

www.bcn.cat/educacio/pec

pec@bcn.cat

www.bcn.cat/educacio/pec

